

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

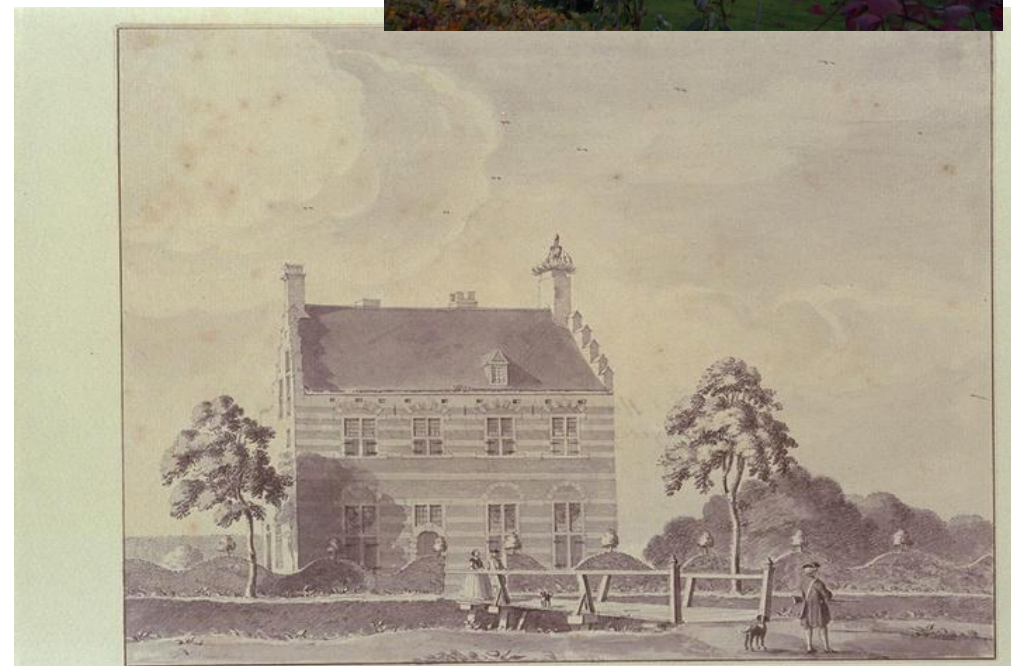
Op weg naar een nieuw Erfgoedbeleid en -kaart Gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten

Ria Berkvens, regioarcheoloog Zuidoost-Brabant

24 mei 2022

Agenda

- Voorstelrondje
- Inleiding (Arie)
- Toelichting op het erfgoedbeleid
- Toelichting op de erfgoedkaart
- Reactie en discussie
- Vervolg & afspraken
- Afsluiting

Aanleiding actualisatie

- Aanstaande Omgevingswet per 1-1-2023.
- Verouderde Archeologische kaart en ontbreken Cultuurhistorische waardenkaart
- Wel archeologiebeleid maar geen erfgoedbeleid.
- De nadruk bij het beschermen van cultureel erfgoed verschuift van het individuele monument naar de omgevingskwaliteit. Het gaat niet alleen om de voorkant van een pand maar net zozeer over de samenhang met het interieur, de erfinrichting en de omgeving.
- Doel van de erfgoedkaart is om in beeld te brengen waar diverse waarden aanwezig zijn, zodat de gemeente daar rekening mee kan houden!

Omgevingsvisie gemeente Nuenen 2021

- Eén van de opgaven :

Bescherming, behoud en beleving van het Erfgoed

Uitgangspunt: bescherming, behoud en het versterken van de belevingswaarde van het erfgoed staan centraal, waarbij de gemeente investeert in het cultuurhistorische dorpslint van Park tot Roosdonck. Het erfgoed van Van Gogh mag worden gezien, maar moet niet toeristisch 'uitgemolken' worden.

Stapsgewijze uitvoering

- Het maken van een erfgoedkaart, die onder meer bestaat uit een archeologische verwachtingen- en waardenkaart en een cultuurhistorische waardenkaart met bijbehorende rapportage voor het gehele grondgebied van de gemeente;
- Het opstellen van een erfgoednota, waarbij er een interactief beleidsproces wordt voorzien met de bij dit proces betrokkenen;
- Het opstellen van procedures en instrumenten voor de uitvoering van het erfgoedbeleid.

Erfgoednota

- Erfgoed verankeren
- Verbeteren erfgoedinstrumenten
- Versterken eigen karakter
- Organisatie en financiën
- Bijlagen:
 - Erfgoed meetlat
 - Randvoorwaarden voor duurzaam behoud archeologie
 - Basisregels archeologie en cultuurhistorie voor omgevingsplan
 - Richtlijnen voor erfgoed onderzoek
 - Regionale onderzoeksagenda erfgoed

Erfgoed Verankeren

- De erfgoedwaarden op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart en de cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Nuenen, inclusief de rijks- en gemeentelijke monumenten, moeten worden geborgd door regels op te nemen in het omgevingsplan.
- Om de cultuurhistorische waarden te kunnen beschermen en mee te kunnen wegen, zal in veel gevallen net als bij archeologie een omgevingsvergunning noodzakelijk zijn. Hiertoe kan nader onderzoek worden vereist.
- In tegenstelling tot archeologie is voor de cultuurhistorische waarden geen normgrens bepaald op basis van oppervlak en diepte omdat de diversiteit van cultuurhistorische waarden te groot is.

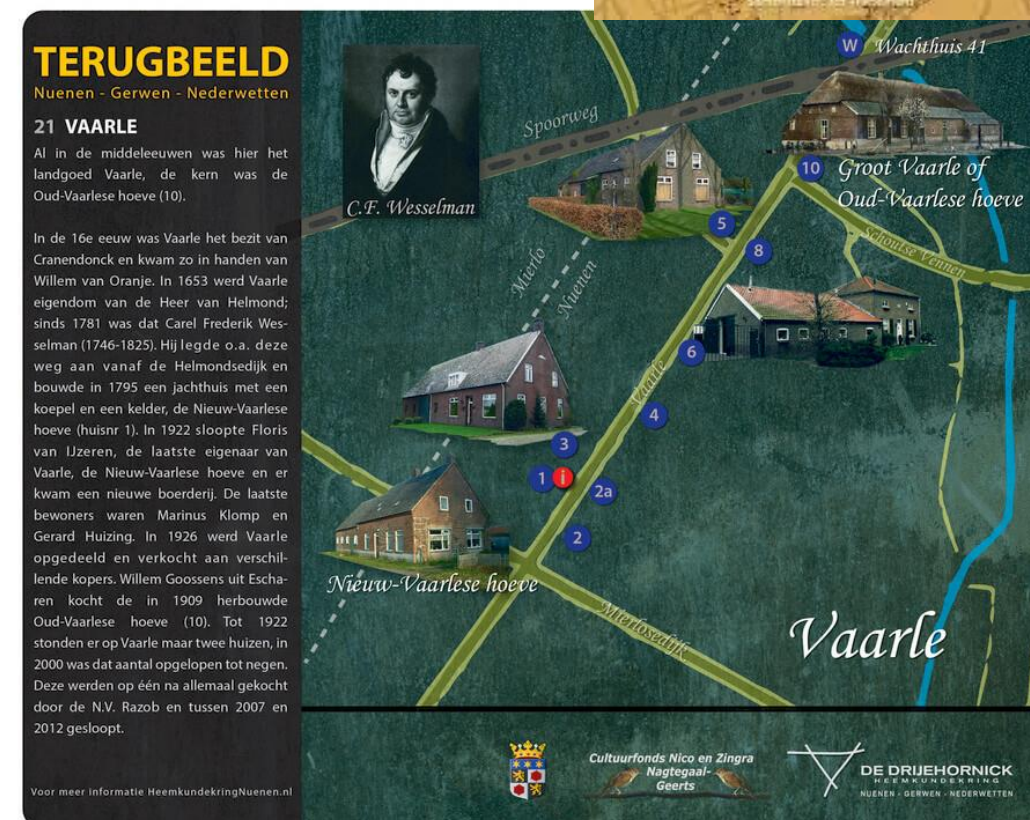
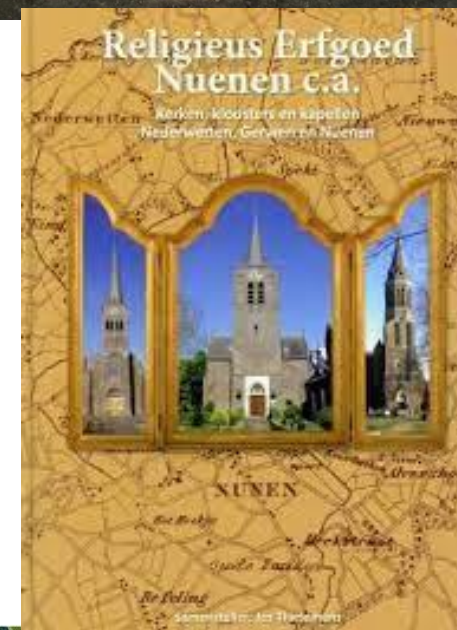
Verbeteren erfgoedinstrumenten

- De gemeente moet voor 1 januari 2022 een nieuwe gemeentelijke adviescommissie instellen, waarin de noodzakelijke brede erfgoedkennis aanwezig is.
- Erfgoed meetlat
- Randvoorwaarden voor duurzaam behoud archeologie
- Basisregels archeologie en cultuurhistorie voor omgevingsplan
- Richtlijnen voor erfgoed onderzoek
- Regionale onderzoeksagenda erfgoed

Versterken eigen karakter

- ▶ Archeologie en cultuurhistorie ook gebruiken ter inspiratie (versterken en ontwikkelen).
- ▶ De erfgoednota moet bijdragen aan het bundelen en coördineren van doelstellingen en activiteiten waarin voor de erfgoedorganisaties een prominente rol is weg gelegd. Aanzet tot uitvoeringsprogramma.
- ▶ Onderzoek naar het instellen van een erfgoedfonds.
- ▶ Immaterieel erfgoed.

Organisatie

- Om betrokkenen binnen de gemeentelijke organisatie de rol en waarde van erfgoed duidelijk te maken, is het noodzakelijk dat ze kennis hebben van de bewoningsgeschiedenis van Nuenen.
- Waarborgen inzet erfgoeddeskundigen: vaste fte erfgoed.
- Structureel onderhoud erfgoedkaart.
- Financiële stimulans om te investeren in erfgoed.

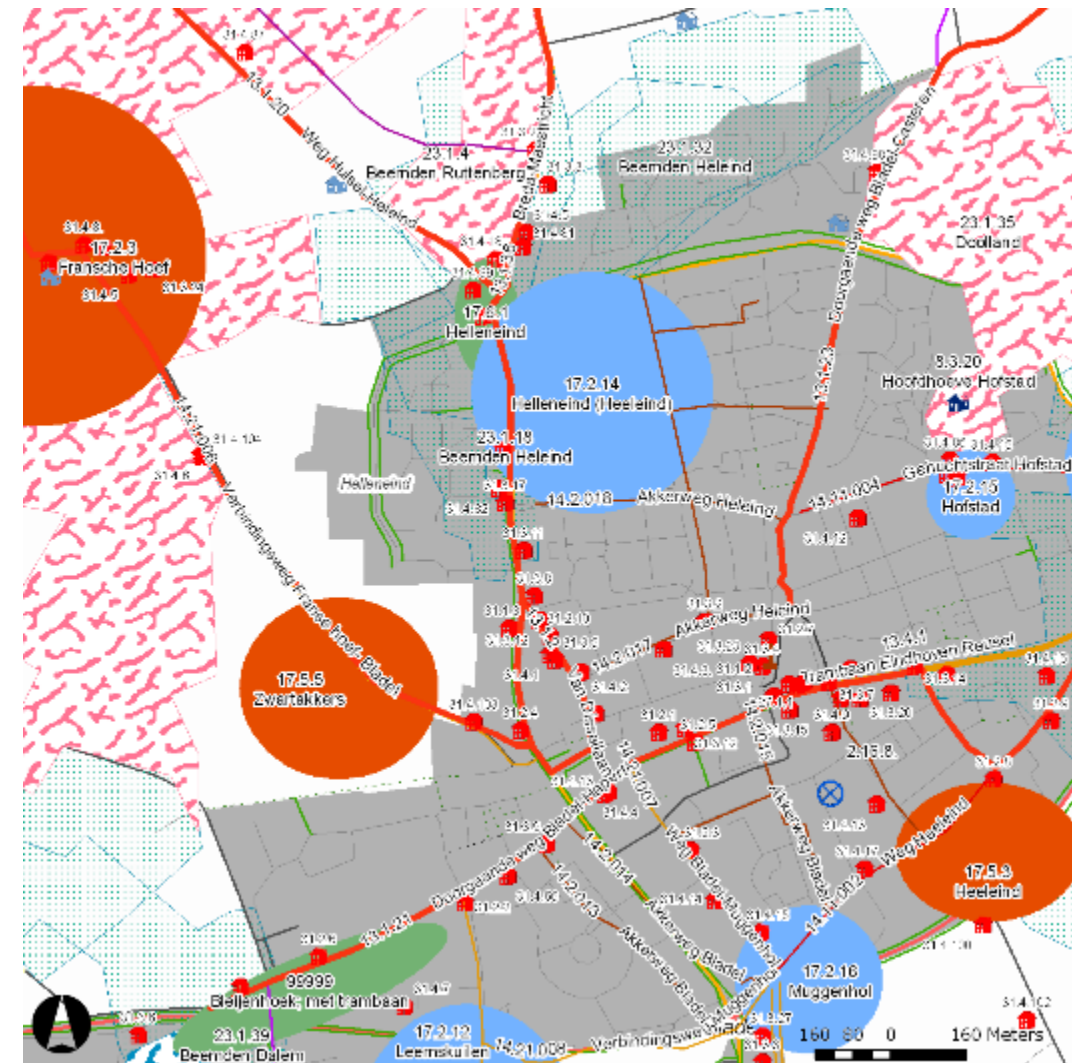
Erfgoedkaarten Zuidoost-Brabant

Digitale erfgoedkaart toegankelijk via internet:
<https://odzob.nl/kaarten-erfgoed-archeologie>

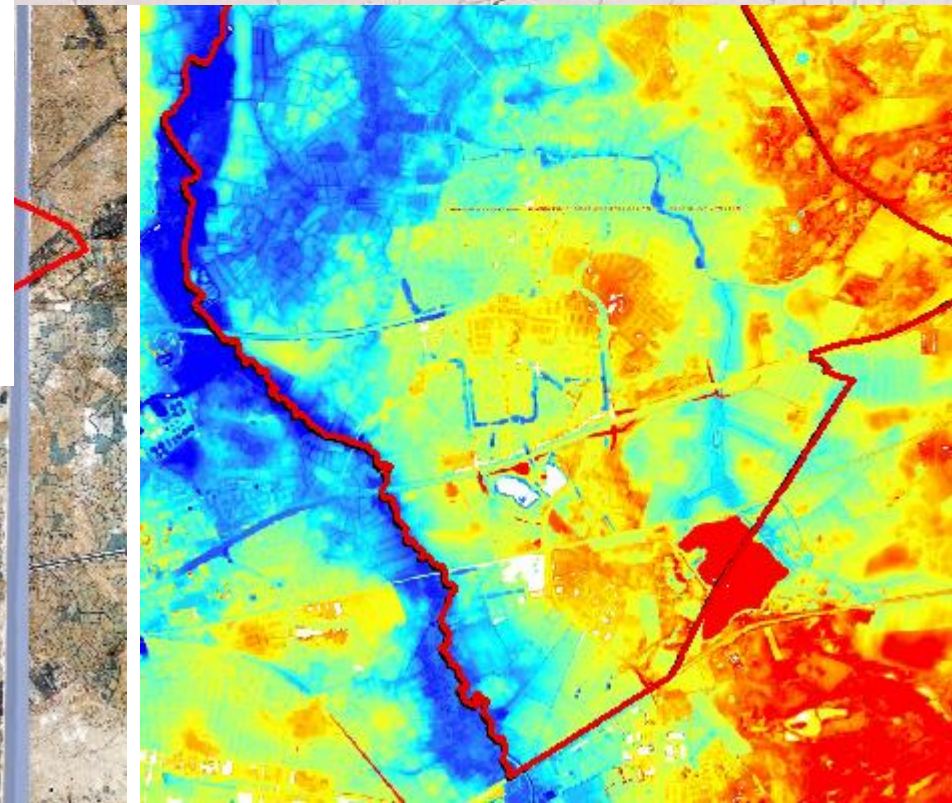
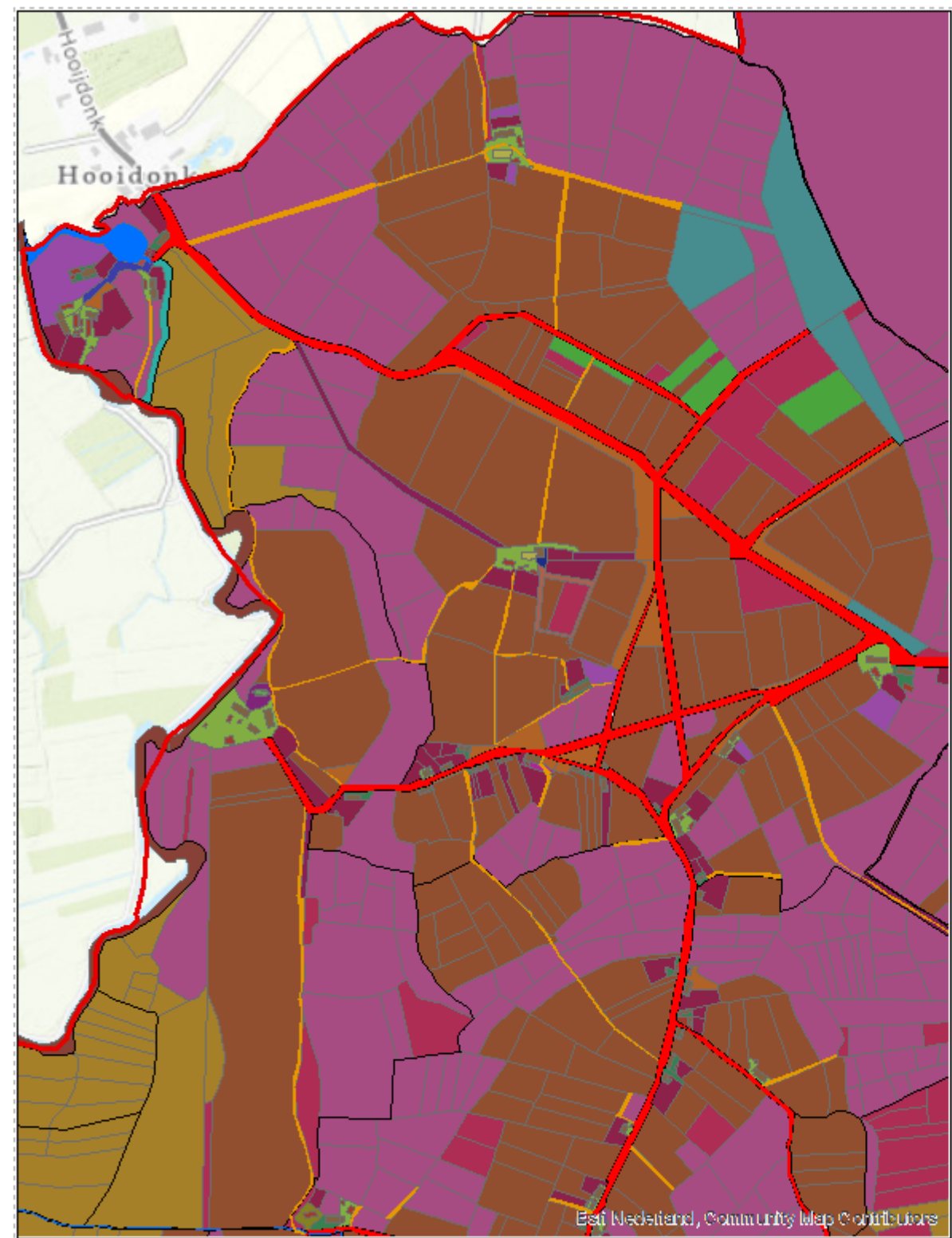
Opbouw van de erfgoedkaart

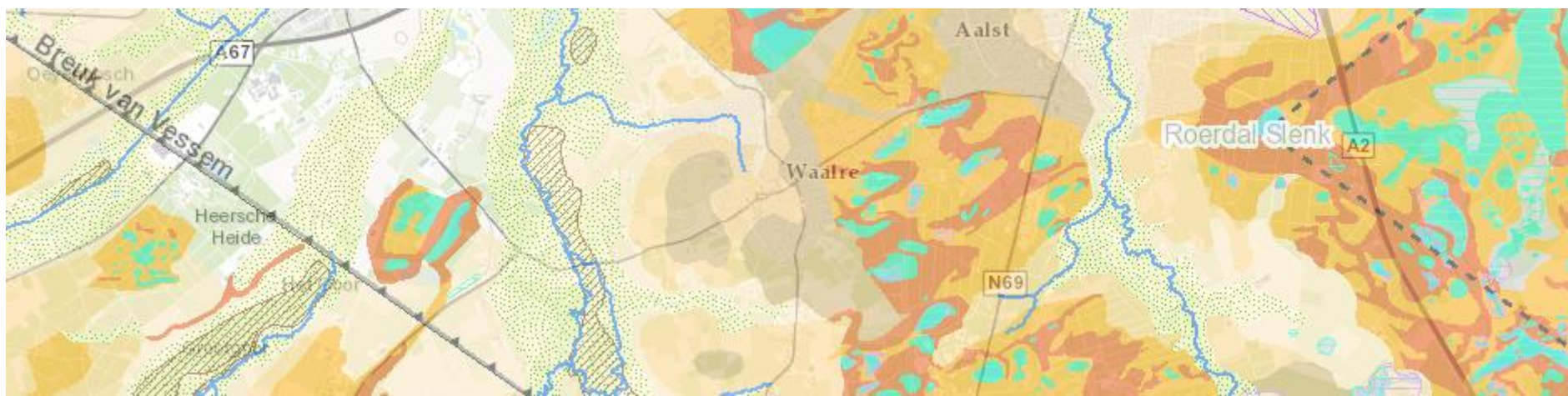
- De basis wordt gevormd door de basisatlas van de cultuurhistorische inventarisatie. Dit is een geografische kapstok in ArcGIS waaraan alle informatie opgehangen wordt.
- Vervolgens is uit deze bronnen de nodige informatie gehaald over het oude landschap en omgezet naar:
 - CATALOGUS (tekst, plaatjes) (Word)
 - ATLAS (geografie) (GIS)
 - Koppeling tekst-geografie (Database GIS – excell)!
- Daarbij ook zoektocht naar lokale literatuur, oude kaarten en controle / aanvulling vanuit lokale groepen

Het gaat vooral om het uit de beschikbare bronnen vissen van informatie over het oude landschap (kan niet zonder lokale inbreng)

Indeling erfgoedkaart

Thematische indeling fysisch landschap

01 Lage zandgronden	04 Duinen en stuifkoppen	07 Beken	10 Hei in 1650	
02 Lage dekzandruggen	05 Laagte op het Hoge	08 Moeren op het Hoge	11 Restbossen	
03 Hoge dekzandruggen	06 Dalen op het Hoge	09 Hei in 1794		

Thematische indeling historisch landschap

12 Oude infrastructuur	16 Molens	20 Bosbouw	24 Bestuurlijk	28 Grondstofwinning
13 Doorgaande wegen	17 Gehuchten	21 De oude akkers	25 Militair	29 Industrieel
14 Lokale wegen	18 Heerlijkheden	22 Ontginningssystemen	26 Kerkelijk	30 Woonwijken
15 Gegraven waterlopen	19 Landgoederen	23 De beemden	27 Meubilair	31 Gebouwde monumenten

Thematische indeling archeologisch landschap

32 Bewoning	34 Begraving	36 Agrarische productie en voedselvoorziening	38 Industrie en nijverheid	40 Onbekend
33 Cultus/ heiligdom	35 Infrastructuur	37 Grondstofwinning	39 Depot	

Reconstructie van het natuurlijke landschap met archeologische complexen

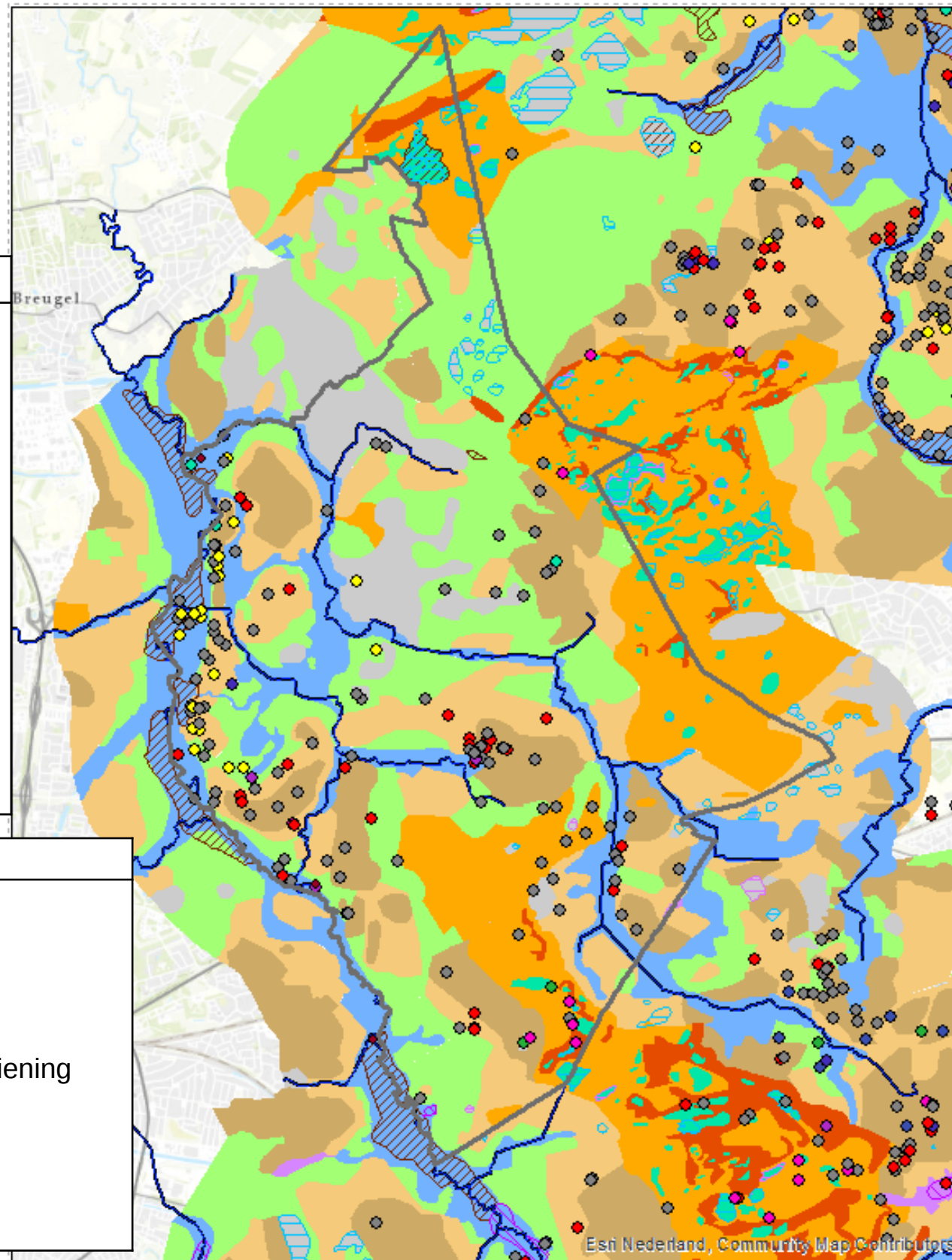

Thema naam

De lage zandgronden
De lage dekzandruggen
De hoge dekzandruggen
Duinen en stuifkoppen
Laagte op het Hoge
Dalen op het Hoge
Beken
De moeren op het Hoge
Hei in 1794
Hei in 1650
Restbossen

Thema naam

Bewoning (inclusief verdediging)
Religie (cultus/heiligdom)
Begraving
Infrastructuur
Agrarische productie en voedselvoorziening
Grondstofwinning
Industrie en nijverheid
Depot
Onbekend

Legenda

◆ T16_Molens_punt

□ Nuenen2021

thema

- ◆ <Null>
- ◆ Agrarische productie en voedselvoorziening
- ◆ Begraving
- ◆ Bewoning (inclusief verdediging)
- ◆ Depot
- ◆ Industrie en nijverheid
- ◆ Infrastructuur
- ◆ Onbekend
- ◆ Religie

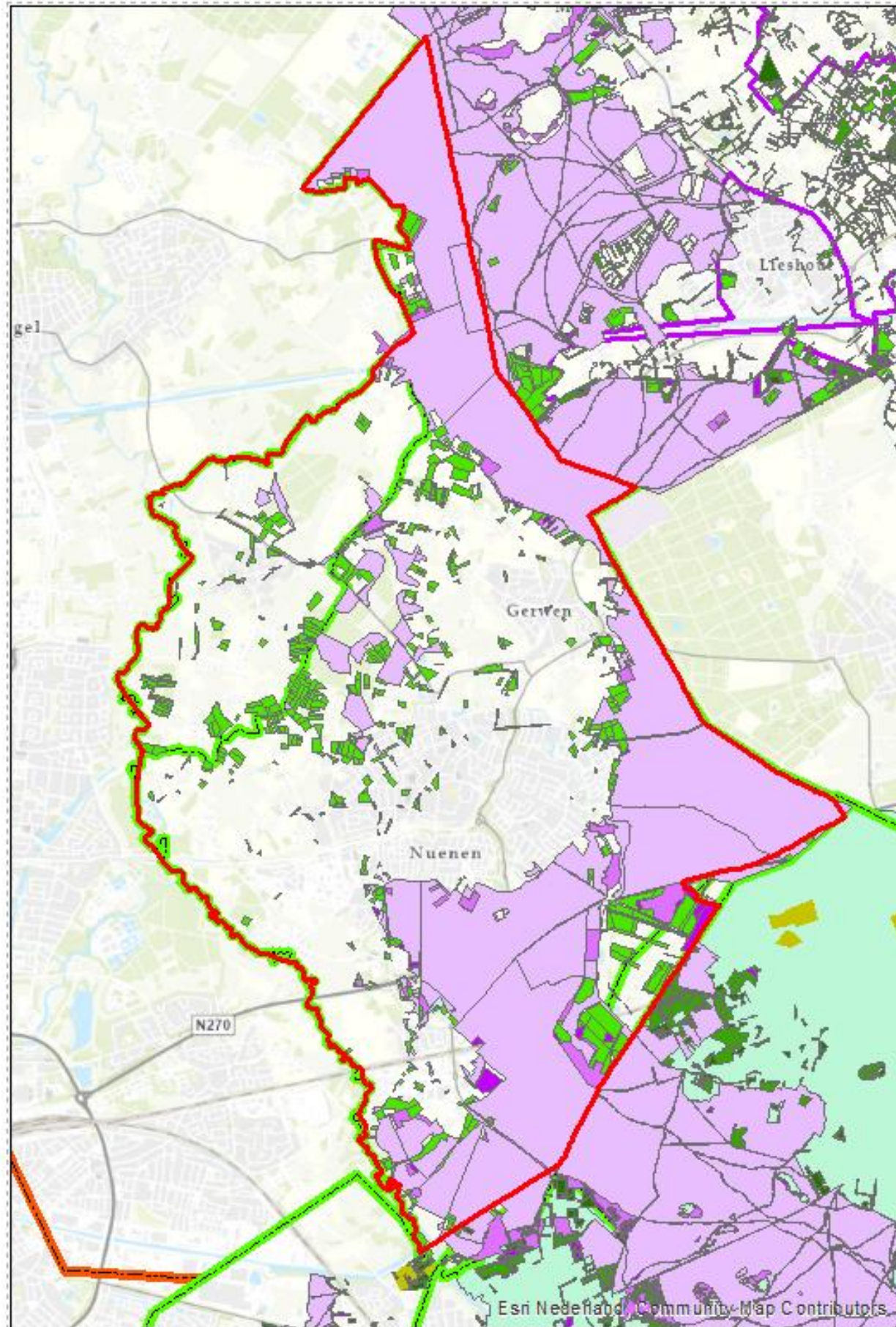
— Beeklopen

▨ Vennen

TNR

- ▨ 8.2 Moerassig
- ▨ 8.3 Veen actueel
- ▨ 8.4 Veen verdwenen
- 01 Lage zandgronden
- 02 Lage dekzandruggen
- 03 Hoge dekzandruggen
- 042 Duinen
- 043 Kamduinen
- 044 Uitblazingslaagte
- 052 Overige Laagte
- 061 Dal op het Hoge
- 062 Rijt

Historisch landschap

Legenda	
T9_Heide_1840_vlak1	T9_Heide_1840_vlak1
T9_Heide_in_1900_vlak	T9_Heide_in_1900_vlak
T9_Heide_in_1930_vlak1	T9_Heide_in_1930_vlak1
T9_Heide_in_1950_vlak	T9_Heide_in_1950_vlak
T20_Bosbouw_1750_1850_vlak	T20_Bosbouw_1750_1850_vlak
T20_Bosbouw_1850_1900_vlak1	T20_Bosbouw_1850_1900_vlak1
T20_Bosbouw_1900_1930_vlak	T20_Bosbouw_1900_1930_vlak
T22_Ontginningssystemen_vlak	T22_Ontginningssystemen_vlak
Streepjesverkaveling	Streepjesverkaveling
Voorpootstrook	Voorpootstrook
Heideontginning	Heideontginning
22_Ontginning_ruilverkaveling_vlak	22_Ontginning_ruilverkaveling_vlak
24_Bestuurlijk_(schepenbank)_vlak	24_Bestuurlijk_(schepenbank)_vlak
24_Bestuurlijk_vlak	24_Bestuurlijk_vlak
24_Bestuurlijk_(dorpsgebied)_vlak	24_Bestuurlijk_(dorpsgebied)_vlak
24_Bestuurlijk_vlak	24_Bestuurlijk_vlak

historische_bouwkunst1	T21_Oude_Akkers_vlak
onhuis	Privé Open Akker
erderij	Akkerwal
i	Besloten akker
é	Open akker
onhuis met bedrijfsruimte	Steilrand
huis	T23_Beemden_vlak
uur/bijgebouw	T25_Militair_vlak
a	T25_Militair_vlak
e_Infrastructuur_lijn	T26_Kerkelijk_vlak1
-historische wegen	Begraafplaats
orgaande_wegen_lijn1	Religieus groen
rgaande weg	T28_Grondstofwinning_vlak
e weg	T28_Grondstofwinning_vlak
weg	T30_Woonwijk_vlak
kale_wegen_lijn	T30_Woonwijk_vlak
j	
le weg	
rde	
graven_waterlopen_lijn1	
_Gegraven_waterlopen_lijn1	
rijkheden_lijn	
Heerlijkheden_lijn	
ndgoederen_lijn	
_Landgoederen_lijn	
orgaande_wegen_vlak1	
e weg	
n	
lens_vlak1	
_Molens_vlak1	
huchten_1830_vlak1	
_Gehuchten_1830_vlak1	
huchten_1900_vlak	
_Gehuchten_1900_vlak	
huchten_1930_vlak	
_Gehuchten_1930_vlak	
huchten_1950_vlak	
_Gehuchten_1950_vlak	
ndgoederen_vlak1	
_Landgoederen_vlak1	

Historisch landschap

Archeologisch landschap

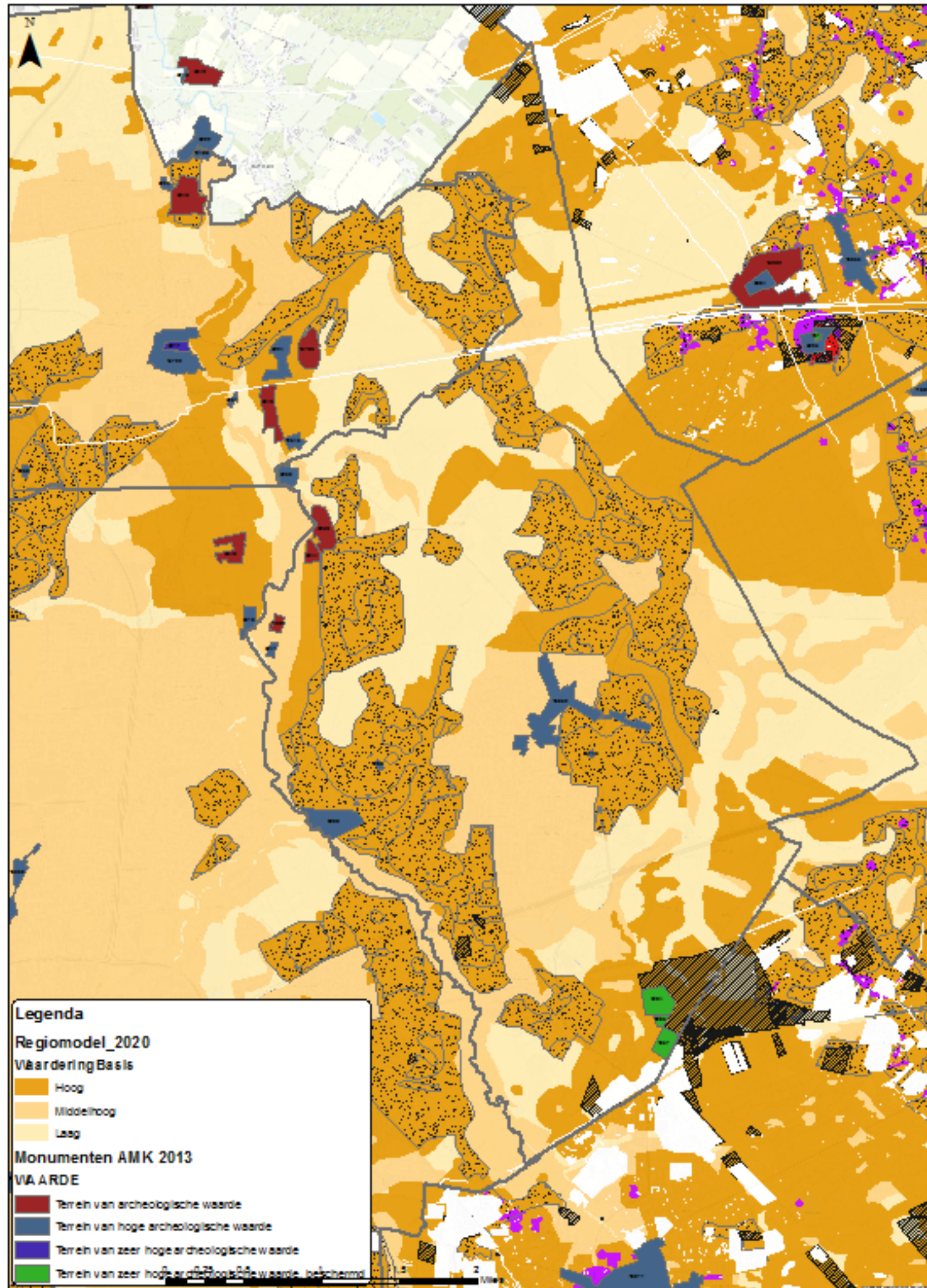
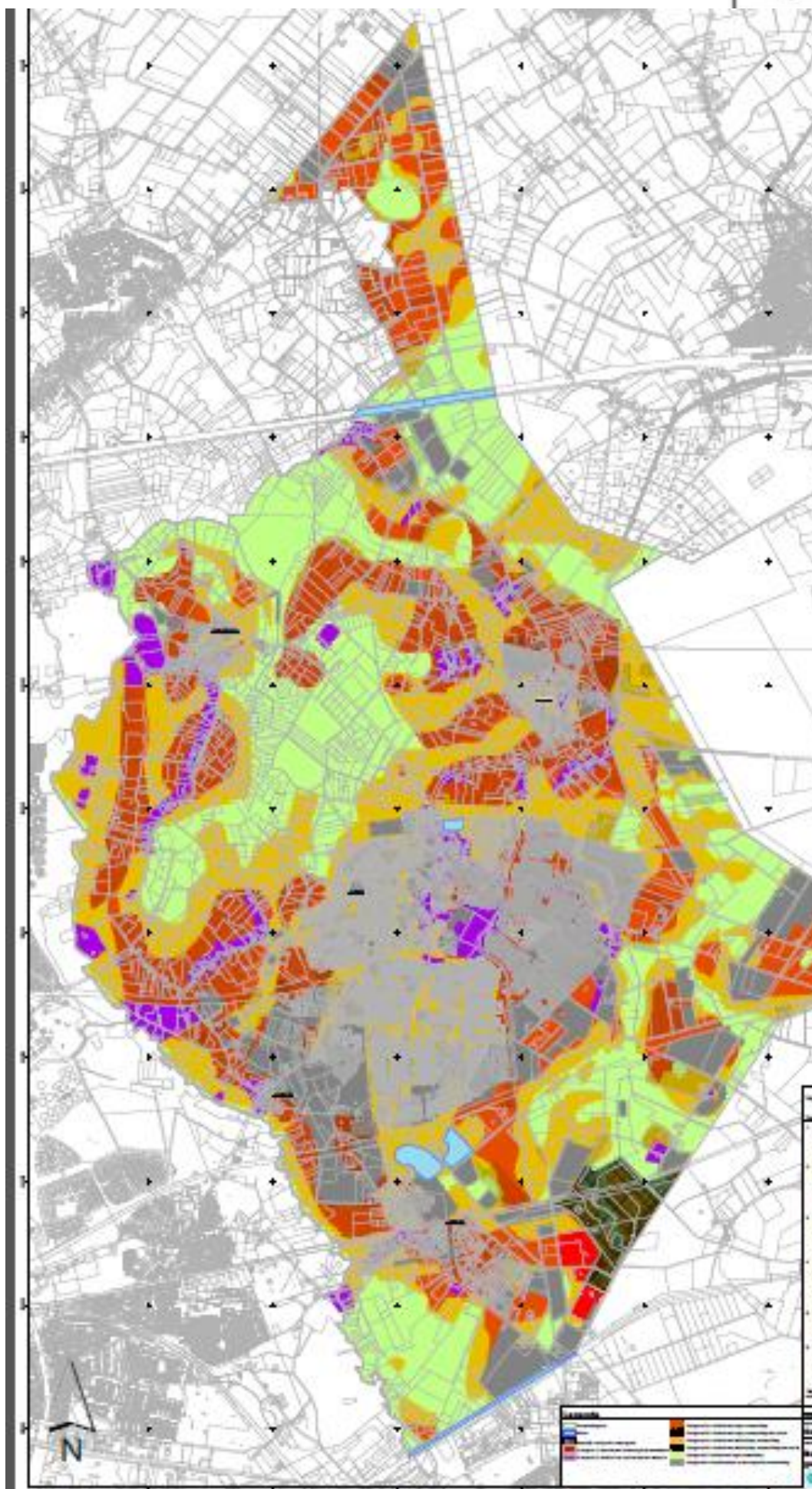

Het “historisch landschap” levert attentiepunten voor de archeologie:

- Nu verdwenen vennen
- Confrontatie duinrand en water: Steentijd!
- Locaties van oude hoeven, kerken, kastelen, molens etc.
- Opvallende beekovergangen (voorden)
- Galgen, grenspalen en molens op verdachte heuveltjes: grafheuvels?

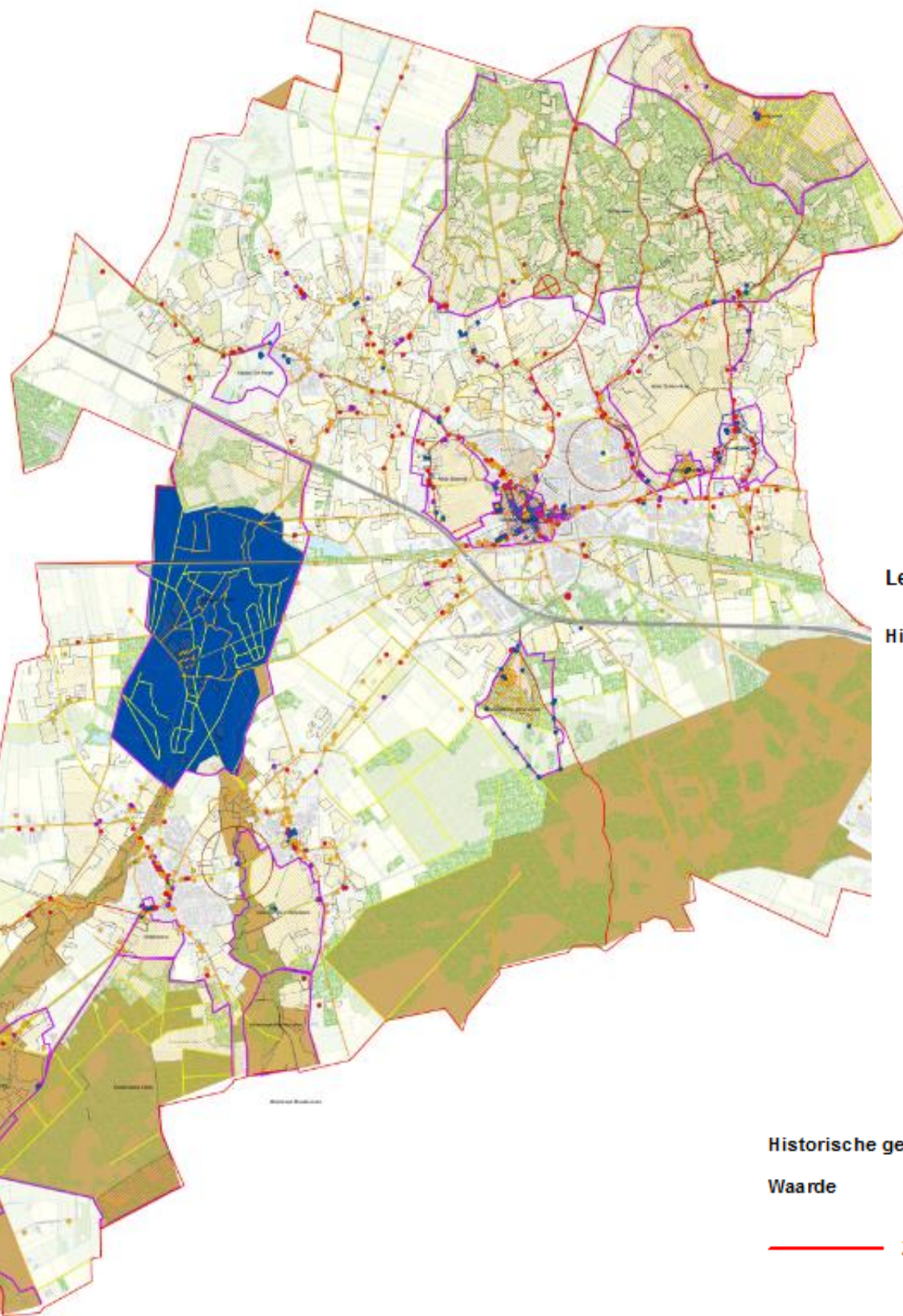

Lege

Cultuurhistorische waardenkaart 2021

Legenda

Historische bouwkunst

- Rijksmonument
- Gemeentelijk monument
- Zeer hoog
- Hoog
- Redelijk hoog

Historisch groen

- ▲ Monumentale bomen
- Historisch groen

Historische zichtrelaties

- Molenbiotoop
- Rijksbeschermd stad/dorpsgezicht

Historische stedenbouw

- Zeer hoog
- Hoog
- Redelijk hoog

Historische geografie (lijn)

Waarde

- Zeer hoog
- Hoog
- Redelijk hoog
- Laag

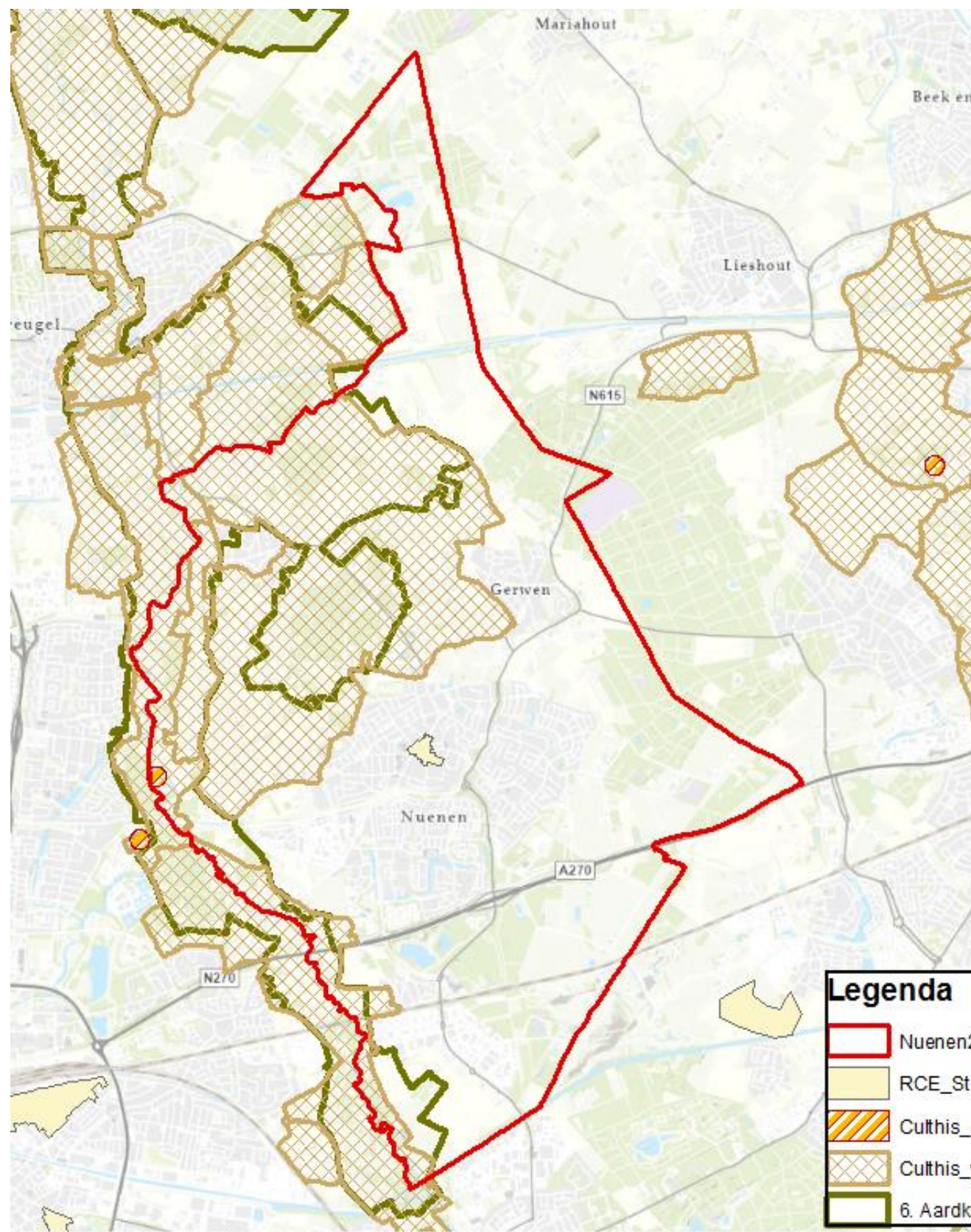
Historische geografie (vlak)

- Rijksmonument
- Gemeentelijk monument
- Zeer hoog
- Hoog
- Redelijk hoog

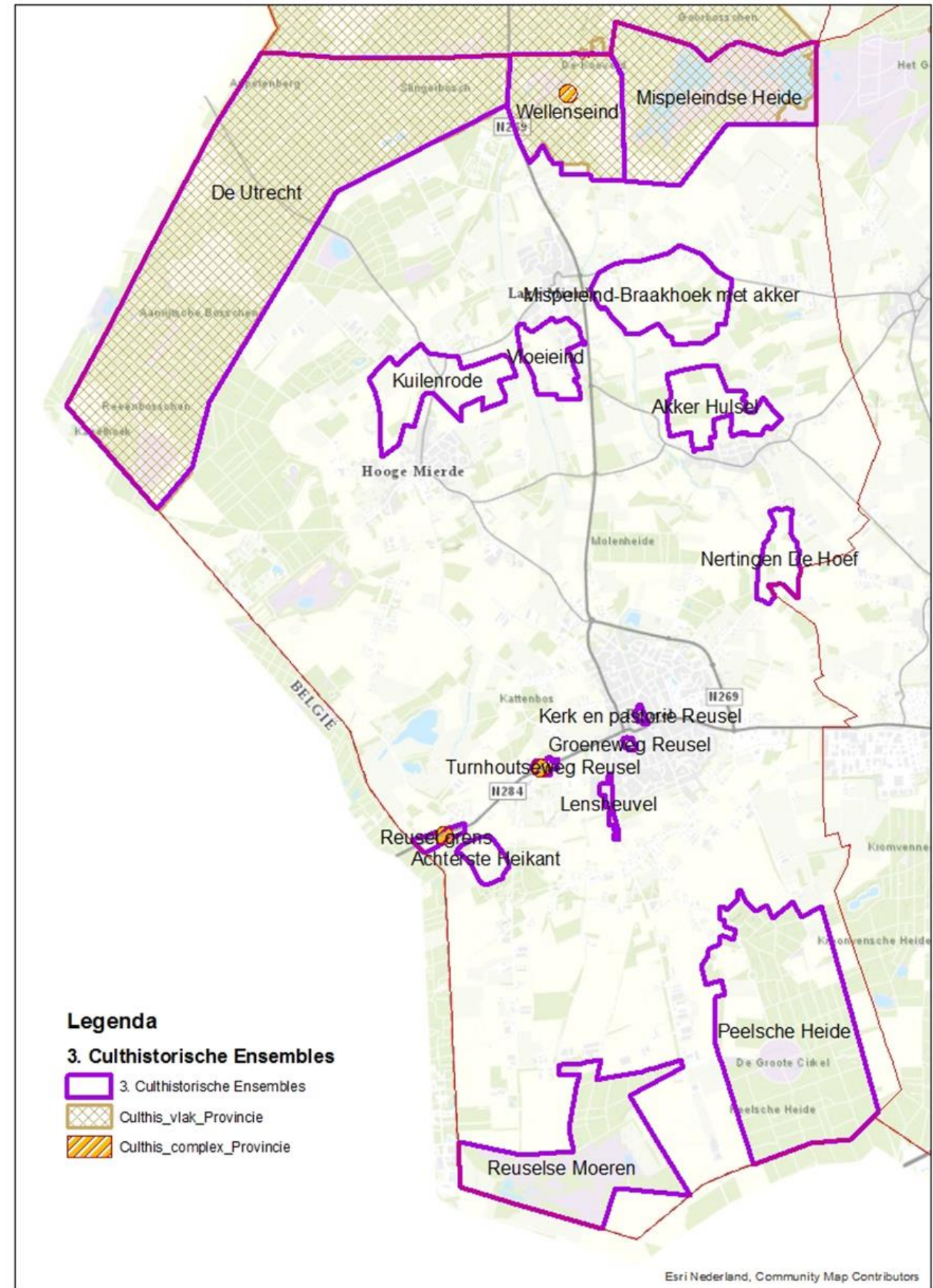
- Cultuurhistorische ensembles

- Cultuurhistorische vlakken van provinciaal belang

- Aardkundig waardevolle gebieden

Uitsnede uit de kaart van de Interim Omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant met daarop geprojecteerd de aardkundige en cultuurhistorische waarden.

Overzicht van de cultuurhistorische ensembles (in paarse omlijning) die voor Reusel-De Mierden zijn opgesteld aan de hand van de erfgoedkaart.

Reactie en discussie

- Na oplevering concept erfgoedkaart en – beleid vragen we jullie om kritisch mee te kijken en opmerkingen en aanvullingen te geven.
- Zijn er nu al zaken die vanuit jullie blikveld aandacht verdienen in het erfgoedbeleid of de erfgoedkaart?
- Welke gebieden of objecten vragen speciale aandacht, bijvoorbeeld als cultuurhistorisch waardevol ensemble of archeologisch waardevol gebied?

Planning

Wanneer (jaar/week) ?	Wat?	Wie?
2022 / 2	start werkzaamheden	ODZOB
2022 / 8	Startoverleg	Gemeente / ODZOB
2022 / 15	Oproep bijdrage erfgoedkaart en deelname klankbordgroep	Gemeente / ODZOB
2022 / 10 t/m 44	Opstellen erfgoedkaart- en nota, inventariseren en analyse gegevens en tussentijds overleg met heemkundekring en andere specialisten	ODZOB
2022 / 24	Kickoff klankbordgroep	Gemeente / ODZOB / klankbord
2022 / 34	deadline aanlevering informatie aan onderzoekers	
2022 / 35	voortgangsoverleg	Gemeente / ODZOB
2022 / 40	aanlevering eerste concept erfgoednota (en bijlagen), nog zonder erfgoedkaart	ODZOB
2022 / 45	aanlevering eerste concept erfgoedkaart (met bijlagen)	ODZOB
2022 / 47	Sessie voor klankbordgroep en gemeente met presentatie van erfgoednota en kaart	ODZOB
2022 / 49	deadline aanlevering reactie op stukken of daarvan los staande aanvullingen aan onderzoekers	Gemeente / ODZOB / klankbord
2022 / 52	Opleveren definitieve versie erfgoednota en kaart met bijlagen	ODZOB

Een uitgelezen kans om iets nieuws toe te voegen aan de lokale identiteit

